

Talous- tai allasvesihygieenistä osaamista osoittavan testin suorittaminen

Talousvettä toimittavassa laitoksessa tai uimahalleissa ja kylpylöissä tai vastaavissa työskentelevällä, talous- tai allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevällä henkilöllä on oltava riittävät perustiedot soveltuvien osin mm. mikrobiologiasta ja kemiasta, puhdistustekniikasta, hygieniasta, käyttötarkkailusta ja lainsäädännöstä. Talous- tai allasvesihygieeninen osaaminen tulee osoittaa suorittamalla hyväksytysti talous- tai allasvesihygieeninen osaamistesti. Testi tulee olla hyväksytysti suoritettuna viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2008.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira, laatii osaamistestin kysymykset sekä vastaa testausjärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Testi suoritetaan testiin osallistuvan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi (ruotsinkieliset kysymykset saatavilla syksyllä 2007). Valvira voi määrätä testin laatimisesta, testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista ja testitodistuksen sisällöstä. Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa laitoksessa työskentelevien osaamisesta ja esitettävä nämä tiedot pyydettyä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle.

Valvira hyväksyy hakemuksesta testaajiksi terveydensuojelulain mukaiset kelpoisuusehdot talous- ja/tai allasveden osalta täyttävät hakijat ja pitää testaajista luetteloa. Testaaja järjestää testitilaisuudet ja tiedottaa niistä, tarkastaa testiin osallistuneiden testisuoritukset Valviran antamien ohjeiden mukaisesti sekä toimittaa Valviraan sen tarvitsemat tiedot testin hyväksytysti suorittaneista. Osaamistestin hyväksyttävästi suorittaneelle myönnetään viivyttyksettä Valviran vahvistaman mallin mukainen vesihygieenian osaamiskortti. Kortti on voimassa viisi vuotta antopäivästä, joka on käytännössä sama kuin testauspäivä. Viiden vuoden kuluttua testi tulee suorittaa uudelleen.

Testaajan tulee Valviran tai testiin osallistuneen niin vaatiessa toimittaa testisuoritus tarkistusarvosteluun Valviraan.

Talousvesi Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1351/2006) tarkoitetuissa laitoksissa työskentelevällä, talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevällä henkilöllä on oltava Valviran osaamiskortti. Korttia ei voi saada muulla tavalla kuin suorittamalla hyväksyttävästi talousvesihygieeninen osaamistesti.

Osaamiskortti tulee olla terveydensuojelulain mukaan hyväksytyssä, yli 50 henkilön tarpeisiin tai yli kymmenen kuutiometriä talousvettä päivässä toimittavassa laitoksessa työskentelevillä, talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöillä. *Suosittelta- vaa kuitenkin on, että myös soveltamisalaa pienempien laitosten talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevät henkilöt suorittaisivat osaamistestin.* Soveltamisalaa kuuluu koko vesihuoltolaitos vedenottamoihin, vedenkäsittelylaitoksiin ja verkostoihin. Osaamistestiin osallistuvat henkilöt valitsevat joko pohjavesilaitoksissa työskenteleville tai pintavesilaitoksissa työskenteleville henkilöille tarkoitetut testikysymykset.

Asetusta sovelletaan sekä laitoksen omiin työntekijöihin että niihin työntekijöihin, joiden palvelu ostetaan laitoksen ulkopuolelta, mutta jotka tekevät laitoksella soveltamisalan mukaisesti talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä.

Talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä ovat muun muassa seuraavat:

-vedenottoamoilla veden hankintaan liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt, talousveden kemikaalien käsittely, päivystys

-vedenottoamoilla/vesilaitoksilla veden käsittelyyn liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt, talousveden kemikaalien käsittely, päivystys

-verkostoissa vesijohtoverkostoon liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt, talousveden kemikaalien käsittely, päivystys

Laitteilla tarkoitetaan tässä mm. putkia, pumppuja, kemikaalien syöttölaitteita sekä mittaus- ja säätölaitteita.

Kaikilla, jotka tekevät laitoksessa talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, tulee olla osaamista osoittava kortti. Kaikissa asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa laitoksissa tulee olla jatkuvasti läsnä tai riittävän nopeasti paikalle hälytettävissä henkilö, jolla on osaamistesti suoritettuna. Yleensä talousvettä toimittavissa laitoksissa työskentelee useita talousveden laatuun vaikuttavia työntekijöitä, joilla kaikilla tulee olla osaamiskortti.

Jos laitoksella ei itsellään ole tarvetta esimerkiksi laitoksen pienestä koosta johtuen kouluttaa omaa henkilökuntaa, laitos voi hankkia osaamisen laitoksen ulkopuoliselta taholta, esimerkiksi suuremmalta laitokselta. Kirjalliseen sopimukseen tulee kirjata edellytys tulla paikalle kiireellisissä talousveden laatua äkillisesti vaarantavissa tilanteissa. Kysymykseen tulevat sellaiset laitokset, joilla ei ole omaa henkilökuntaa, joka tekee talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä. Tällaisen laitoksen on lisäksi varmistettava, että laitoksen ulkopuolisella työntekijällä, joka tekee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä (esim. putkien tai laitteiden asentaja), on osaamiskortti.

Sellaisten henkilöiden, jotka eivät tee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, ei tarvitse hankkia osaamista osoittavaa korttia. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi ne, jotka työskentelevät pelkästään toimistossa, mittarin lukijana tai siistijänä. Sijaisina toimivien henkilöiden, esimerkiksi kesätyöntekijöiden, ei tarvitse suorittaa osaamistestiä, mikäli he eivät yksin vastaa laitoksen toiminnasta ja saatavilla on talousvesihygieenistä asiantuntemusta henkilöiltä, jotka ovat suorittaneet osaamistestin. *On kuitenkin suositeltavaa, että myös edellä mainitut henkilöt suorittaisivat osaamistestin.*

Laitoksen toimittaman veden laatuun välillisesti vaikuttavia päätöksiä tekevillä henkilöillä ei tarvitse olla osaamiskorttia, mikäli he eivät itse työskentele sellaisissa tehtävissä, joissa voivat (välittömästi) vaikuttaa talousveden laatuun. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi teknisen lautakunnan puheenjohtaja tai suurehkon kunnan tai kaupungin tekninen johtaja tai rakennusmestari. Kuitenkin, laitoksen lähiesimiehen, joka valvoo ja ohjaa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevien työntekijöiden toimintaa, tulee hankkia osaamiskortti. Tällaisen henkilön tarvitsee hankkia vain yksi osaamiskortti, vaikka hän toimisi sekä pohja- että pintavesilaitosten esimiehenä. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi pie-nehkön kunnan tekninen johtaja tai rakennusmestari.

Valvira päivittää tätä ohjetta siten, että ohjeeseen kootaan mahdollisimman kattava listaus niistä työtehtävistä, jotka voidaan tulkita asetuksen soveltamisalaan kuuluviksi.

Kenen pitää hankkia osaamiskortti - kysymyksiä ja vastauksia

- Tarvitseeko terveystarkastajien hankkia osaamiskortti, koska he voivat vaikuttaa veden laatuun antamalla ohjeita, kehoituksia ym.?
- Ei tarvitse, koska he vaikuttavat välillisesti veden laatuun eivätkä itse tee toimenpiteitä laitoksilla. On kuitenkin valvonnan kannalta hyödyllistä, jos tarkastajilla on mahdollisuus täydentää hygieniosaamistaan laitoksien käytäntöjen osalta.
- Jos laitoksen päivystys on annettu pelastuslaitoksen tehtäväksi, pitääkö pelastuslaitoksen väellä olla osaamiskortti?
- Ei tarvitse, mikäli he eivät tee niitä veden laatuun vaikuttavia välittömiä toimenpiteitä, joita erityistilanne vaatii, ts. jos he vain toimivat erityistilanteissa tiedon eteenpäin välittäjinä eli hälyyttävät vesilaitoksen henkilöstön. Mikäli pelastuslaitoksen väki tekee erityistilanteissa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, heillä tulee olla osaamiskortti.
- Tarvitseeko urakoitsija + hänen työntekijänsä osaamistodistuksen, jos he vain asentavat pukia kaivantoon? He eivät tee liitoksia ym. Vesilaitos puhdistaa ja desinfioi putkiston.
- Paikalla pitää olla joku, jolla on osaamiskortti.

Talousvesihygieeniseen osaamistestiin osallistuvat vastaavat yleisiin kysymyksiin (20 kpl) ja niiden lisäksi joko pohjavesilaitoksille tai pintavesilaitoksille tarkoitettuihin kysymyksiin (10 kpl). Mikäli laitos käyttää sekä pohja- että pintavettä raakavetenään, vastaa testiin osallistuva pääsääntöisesti pintavesikysymyksiin. Mikäli testiin osallistuva henkilö voi vesilaitoksella vaikuttaa vain pohjaveden laatuun, hän voi vastata pohjavesikysymyksiin, vaikka laitos käyttäisi pääasiallisena raakavetenään pintavettä. Mikäli testiin osallistuva työskentelee tekopohjavesilaitoksella, hän vastaa pintavesikysymyksiin. Mikäli testiin osallistuva haluaa osallistua sekä pohja- että pintavesilaitoksille tarkoitettuun osaamistestiin, hän vastaa erikseen molempiin kysymyssarjoihin ja hänelle voidaan myöntää kaksi osaamiskorttia.

Allasvesi Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1350/2006) tarkoitetuissa laitoksissa työskentelevällä, allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevällä henkilöllä on oltava Valviran osaamiskortti. Korttia ei voi saada muulla tavalla kuin suorittamalla hyväksyttävästi allasvesihygieeninen osaamistesti.

Osaamiskortti tulee olla uimahalleissa ja kylpylöissä tai vastaavissa laitoksissa työskentelevillä allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöllä. Soveltamisalaan kuuluvat henkilöt, jotka työskentelevät laitoksissa, joissa uima-allas on tarkoitettu käytettäväksi siten, että yleisöllä on mahdollisuus päästä sinne joko maksua vastaan tai vastikkeetta. Soveltamisen lähtökohtana ovat altaat, joissa on vähintään veden kierto, suodatus ja desinfiointi.

Asetusta sovelletaan sekä laitoksen omiin työntekijöihin että niihin työntekijöihin, joiden palvelu ostetaan laitoksen ulkopuolelta, mutta jotka tekevät laitoksella soveltamisalan mukaisesti allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä.

Allasveden laatuun vaikuttaviin toimenpiteisiin katsotaan kuuluvaksi muun muassa seuraavat:

- veden käsittelyyn liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt laitteilla tarkoitetaan tässä mm. putkia, pumppuja, kemikaalien syöttölaitteita, mittaus- ja säätölaitteita
- allasveden kemikaalien käsittely laitoksella
- ilmanvaihdon toimivuuden varmistaminen
- päivystys erityistilanteiden varalta

Kaikilla, jotka tekevät laitoksessa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, tulee hankkia osaamista osoittava kortti. Laitoksessa tulee, laitoksen koosta ja tarpeista riippuen, olla henkilö tai henkilöitä, jo(i)lla on osaamiskortti. Lähtökohtana on, että jokaisessa laitoksessa on vähintään yksi osaamistestin suorittanut henkilö ja että laitoksissa on jatkuvasti läsnä tai riittävän nopeasti paikalle hälytettävissä henkilö, jolla on osaamistesti suoritettuna.

Jos laitoksella ei itsellään ole tarvetta esimerkiksi laitoksen pienestä koosta johtuen kouluttaa omaa henkilökuntaa, laitos voi hankkia osaamisen laitoksen ulkopuoliselta taholta, esimerkiksi suuremmalta laitokselta. Kirjalliseen sopimukseen tulee kirjata edellytys tulla paikalle kiireellisissä allasveden laatua äkillisesti vaarantavissa tilanteissa. Kysymykseen tulevat sellaiset laitokset, joilla ei ole omaa henkilökuntaa, joka tekee allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä. Tällaisen laitoksen on lisäksi varmistettava, että laitoksen ulkopuolisella työntekijällä, joka tekee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä (esim. putkien tai laitteiden asentaja), on osaamiskortti.

Sellaisten henkilöiden, jotka eivät tee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, ei tarvitse hankkia osaamista osoittavaa korttia. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi ne, jotka työskentelevät pelkästään siistijänä, uimaopettajana, uinnin valvojana, liikunnan ohjaajana tai vastaavana taikka lippukassan hoitajana. Sijaisina toimivien henkilöiden, esimerkiksi kesätyöntekijöiden, ei tarvitse suorittaa osaamistestiä, mikäli he eivät yksin vastaa laitoksen toiminnasta ja saatavilla on allasvesihygieenistä asiantuntemusta henkilöiltä, jotka ovat suorittaneet osaamistestin. *On kuitenkin suositeltavaa, että myös edellä mainitut henkilöt suorittaisivat osaamistestin.*

Allasveden laatuun välillisesti vaikuttavia päätöksiä tekevillä henkilöillä ei tarvitse olla osaamiskorttia, mikäli he eivät itse työskentele sellaisissa tehtävissä, joissa voivat (välittömästi) vaikuttaa allasveden laatuun. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi kunnan tai kaupungin tekninen johtaja. Kuitenkin, laitoksen lähiesimiehen, joka valvoo ja ohjaa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevien työntekijöiden toimintaa, tulee hankkia osaamiskortti. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi uimahallin johtaja.

Valvira päivittää tätä ohjetta siten, että ohjeeseen kootaan mahdollisimman kattava listaus niistä työtehtävistä, jotka voidaan tulkita asetuksen soveltamisalaan kuuluviksi.

Keneen pitää hankkia osaamiskortti - kysymyksiä ja vastauksia

- Tarvitseeko terveystarkastajien hankkia osaamiskortti, koska he voivat vaikuttaa veden laatuun antamalla ohjeita, kehotuksia ym.?
- Ei tarvitse, koska he vaikuttavat välillisesti veden laatuun eivätkä itse tee toimenpiteitä laitoiksilla. On kuitenkin valvonnan kannalta hyödyllistä, jos tarkastajilla on mahdollisuus täydentää hygieniaosaamistaan laitoksien käytäntöjen osalta.
- Jos laitoksen päivystys on annettu pelastuslaitoksen tehtäväksi, pitääkö pelastuslaitoksen väellä olla osaamiskortti?
- Ei tarvitse, mikäli he eivät tee niitä veden laatuun vaikuttavia välittömiä toimenpiteitä, joita erityistilanne vaatii, ts. jos he vain toimivat erityistilanteissa tiedon eteenpäin välittäjinä eli hälyttävät vesilaitoksen henkilöstön. Mikäli pelastuslaitoksen väki tekee erityistilanteissa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, heillä tulee olla osaamiskortti.

Sovelletut säädökset:

Terveysturvallisuuslaki (763/1994) § 20 b, 28 a, 59 a

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (461/2000) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laite teknisestä ja allasvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1350/2006)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laite teknisestä ja talousvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1351/2006)

Lisätietoja ylitarkastaja Jaana Vaitomaa, puh. (09) 7729 2510, jaana.vaitomaa@valvira.fi